WARIES MISDAADREEKS · Nº 085

Rode Klei in Druten

De zaak van de vergiftigde toost

MOORDSPEL VOOR ZES SPELERS

Uitgeverij Waries

Inhoud

VOOR HET SPEL

De Rode Hoek 4
Het steenbakkersvak 5
Spelregels 6
Voor de gastheer 8
Sfeer aan tafel 10
Naamkaartjes 11
Kaartenoverzicht 12
Wie is wie 13
Dossier op tafel 14

DE AVOND

Gastheerteksten per ronde 16

ROLBOEKJES

Marijke Bakelaar 18
Ruud Bakelaar 24
Sanne Bakelaar 30
Thijs Verhoeven 36
Lotte Bakelaar 42
Bram Gerritsen 48

AANWIJZINGSKAARTEN

Ronde 1 · kaarten 1–6 54
Ronde 2 · kaarten 7–11 58
Ronde 3 · kaarten 12–19 61
Ronde 4 · kaarten 20–26 65

SLOTDEEL

Aan de lezer 71
Werkbladen 72
Antwoordformulier 76
Hints in drie niveaus 77
Verzegeld 79
Persoonlijke kaarten 80
Ontknoping 82
De oplossing met bewijs 83
Nawoord 88

De Rode Hoek

DRUTEN, AAN DE WAAL

Wie vanaf Druten over de dijk naar Afferden fietst, ziet links de rivier en rechts de huizen, en daartussen, in de uiterwaard, een lange rode schuur met een gedrongen schoorsteen. Dat is De Rode Hoek, ooit een van de vele steenfabrieken langs de Waal. Tot 1992 werd hier klei gestoken, gevormd, gedroogd en in een ringoven gebakken tot rode waalformaat stenen, met in elke vijftigste steen het merk van het huis: R·H.

De klei kwam uit de uiterwaard zelf. Generatie na generatie groeven de steenbakkers putten in het land achter de fabriek; wat overbleef, liepen vol met water en riet. Nu liggen die putten aan de rand van de Afferdensche en Deestsche Waarden, waar een lange nevengeul meestroomt met de rivier, waar konikpaarden grazen en waar je ’s avonds de stilte kunt horen tot de volgende duwbak voorbijkomt.

Cornelis Bakelaar was de laatste steenbakker. Hij stierf in maart 2026, vierennegentig jaar oud. De fabriek was intussen verbouwd: de droogloods werd een zaal, het schaftlokaal een bar, en zijn kleinzoon Thijs begon er een restaurant. Cornelis liet de fabriek en eenendertig hectare uiterwaard na aan zeven erfgenamen, onder één voorwaarde: verkopen mocht alleen als er vijf van de zeven voor waren.

Er lagen twee biedingen. Een recreatiebedrijf wilde van twee oude kleiputten een plas maken, met vakantiewoningen eromheen. Een natuurstichting wilde de grond laten aansluiten op de Waarden. Het verschil was anderhalf miljoen euro.

Op zaterdag 12 september 2026 nodigde Hendrik Bakelaar, de oudste zoon en executeur, de andere zes uit voor een diner in de oude droogloods. Na het eten liepen ze in de schemering de dijk op. Om 20.44 hief Hendrik zijn glas. Om 20.52 viel hij. Om 21.41 was hij dood.

Twee weken later, op zaterdag 26 september, zitten de zes weer aan dezelfde tafel. Notaris Verwoerd wil weten hoe het verder moet met de erfenis. Rechercheur Iris Lamers wil iets anders weten. Ze heeft een map met stukken bij zich, en ze legt ze één voor één op tafel.

Dat is het spel. Jullie zijn de zes erfgenamen. Een van jullie heeft gif in een glas gedaan. Vanavond komt uit wie, en voor wie het eigenlijk bedoeld was.

Het steenbakkersvak

ACHTERGROND BIJ HET SPEL

Je hoeft niets van stenen te weten om dit spel op te lossen. Maar wie weet hoe een steenfabriek werkte, ziet de plattegrond van De Rode Hoek met andere ogen.

KLEI UIT DE UITERWAARD

Bij elk hoogwater laat de Waal een laagje slib achter in de uiterwaarden. Dat slib, rivierklei, was eeuwenlang de grondstof voor bakstenen. De klei werd gestoken, vaak in de winter, en op het fabrieksterrein een tijd blootgesteld aan regen en vorst, zodat hij smeuïger werd. Waar klei was weggehaald, bleven putten achter. Die liepen vol met water; veel ervan zijn nu strangen en plassen waar riet groeit en vogels broeden.

VORMEN EN DROGEN

Lang werden stenen met de hand in houten vormbakken geslagen. Later deden machines dat. Een verse steen bevat veel water en moet eerst langzaam drogen, in grote, luchtige droogloodsen. In De Rode Hoek is zo'n droogloods nu de zaal waar het diner plaatsvond.

VELDOVEN EN RINGOVEN

De oudste manier van bakken was de veldoven: een grote stapel ongebakken stenen met stookgangen erin, die werd aangestoken en dagenlang brandde. Van zo'n oven blijven soms resten in de grond achter: verglaasde stenen, houtskool, de vorm van een stookgang.

In de negentiende eeuw kwam de ringoven, uitgevonden door de Duitser Friedrich Hoffmann. Dat is een lange, rondlopende tunnel, verdeeld in kamers. Het vuur trekt langzaam van kamer naar kamer, dag en nacht. Voor het vuur uit worden de stenen voorverwarmd, achter het vuur koelen ze af, en in de kamers waar het vuur al voorbij is, worden gebakken stenen uitgehaald en nieuwe ingezet. Een ringoven ging zelden uit. De meesterknecht bewaakte het vuur.

ROOD, EN EEN MERK

Rivierklei bevat ijzer. Daardoor kleuren de stenen bij het bakken rood tot paars, afhankelijk van de temperatuur. Langs de Waal maakten veel fabrieken het waalformaat, een kleine, stevige steen. Fabrieken drukten soms een merk in hun stenen: letters, een teken. Zo'n merksteen is nu een verzamelobject.

Spelregels

WAT JE NODIG HEBT

- Zes spelers, en eventueel een zevende persoon als gastheer (die speelt rechercheur Iris Lamers). Zonder gastheer neemt een van de spelers die taak erbij.
- Kopieën van de zes rolboekjes (elk zes pagina's, met een aantekeningenpagina), de 26 aanwijzingskaarten en zes antwoordformulieren. Het boek mag je daarvoor kopiëren.
- De zes persoonlijke kaarten uit het verzegelde deel, elk apart gekopieerd en in een envelop.
- Papier, pennen, en als het kan: een fles bessenjenever (of bessensap), een taart, kaarslicht.

SPEELDUUR

Reken op tweeënhalf tot drieënhalf uur, inclusief dessert. Elke ronde duurt dertig tot veertig minuten; de beschuldiging en de ontknoping samen nog een half uur.

VOORBEREIDING

Verdeel de rollen een week van tevoren en geef iedereen het introductieblad van zijn rolboekje, zodat iedereen kan bedenken hoe hij zijn personage speelt. De rollen zijn niet aan een geslacht gebonden: speel ze met de naam die er staat.

Geef iedereen op de avond zelf, vóór ronde 1, zijn persoonlijke kaart in een gesloten envelop. Op vijf kaarten staat dat je onschuldig bent. Op één kaart staat dat je de dader bent, en wat je die avond werkelijk deed. Lees je kaart in stilte en laat hem aan niemand zien.

HET VERLOOP

deel	wat gebeurt er
Opening	De gastheer leest de proloog voor en legt het dossier op tafel: plattegrond, kaart van de kavels, uitnodiging.
Ronde 1	Aankomst en diner. Kaarten 1 tot en met 6.
Ronde 2	De dijk en de toost. Kaarten 7 tot en met 11.
Ronde 3	Wat iedereen verzweeg. Kaarten 12 tot en met 19.
Ronde 4	Wat de politie vond. Kaarten 20 tot en met 26.
Beschuldiging	Iedereen vult in stilte zijn antwoordformulier in.

Sfeer aan tafel

Een moordspel wordt beter met eten. Je hoeft niet het menu van Ovenvuur na te koken; een stevige maaltijd, een dessert en iets om op te toosten zijn genoeg.

DE TOOST

In het spel wordt getoost met bessenjenever. Zet voor wie geen alcohol drinkt een fles zwarte-bessensiroop met koud bruiswater klaar: in een klein glas ziet het er precies hetzelfde uit. Toost na ronde 2, als iedereen weet hoe Hendrik zijn glas hief. ‘Op de klei die ons gemaakt heeft.’

BESSENTAARTJES VOOR ZES TOT ACHT

Bekleed een muffinvorm met plakjes kant-en-klaar zanddeeg. Roer 400 gram zwarte bessen (vers of uit de diepvries) door 75 gram suiker en een eetlepel maizena. Vul de vormpjes, bak ze ongeveer 25 minuten op 190 graden, en laat ze afkoelen. Serveer met een lepel slagroom of dikke yoghurt.

AAN TAFEL

- Leg naamkaartjes neer zoals op kaart 1; je kunt die op de volgende pagina uitknippen.
- Zet aan het ene eind van de tafel een kaars bij het raam en hang of zet aan het andere eind een oude foto.
- Dim het licht in ronde 2, als de groep de dijk op gaat.
- Muziek: iets zonder woorden, zacht. Zet het uit bij ronde 4.

KLEDING

Elk rolboekje geeft een tip. Het hoeft niet meer te zijn dan een sjaal, een schort, een werkjas of een hondenriem. Wie wil, zet een oude baksteen op tafel, als herinnering aan de fabriek.

ALS JE MET MINDER OF MEER BENT

Het spel is gemaakt voor precies zes spelers: elke rol heeft kaarten die nodig zijn voor de oplossing. Met vijf spelers kan de gastheer de rol van Bram erbij nemen; hij leest dan Brams boekje en speelt hem alleen als iemand hem iets vraagt. Met meer dan zes mensen kunnen de extra gasten samen de recherche vormen, met de gastheer.

Naamkaartjes om uit te knippen

Knip langs de stippellijnen en vouw dubbel. Zet ze neer zoals op kaart 1.

Hendrik DE RODE HOEK · 12 SEPTEMBER	**Marijke** DE RODE HOEK · 12 SEPTEMBER
Ruud DE RODE HOEK · 12 SEPTEMBER	**Sanne** DE RODE HOEK · 12 SEPTEMBER
Thijs DE RODE HOEK · 12 SEPTEMBER	**Lotte** DE RODE HOEK · 12 SEPTEMBER
Bram DE RODE HOEK · 12 SEPTEMBER	DE RODE HOEK · 12 SEPTEMBER

Wie is wie

DE ZES SPELERS

Marijke Bakelaar	69 · dochter van Cornelis · oud-biologielerares in Afferden · voor de stichting
Ruud Bakelaar	62 · jongste zoon van Cornelis · grondverzetbedrijf in Druten · voor Rivierduin
Sanne Bakelaar	46 · dochter van Hendrik · apotheker in Nijmegen · voor Rivierduin
Thijs Verhoeven	38 · zoon van wijlen Anneke Bakelaar · chef van Ovenvuur in de fabriek · zegt: tegen verkoop
Lotte Bakelaar	29 · dochter van Ruud · archeoloog in Nijmegen · voor de stichting
Bram Gerritsen	58 · oud-meesterknecht, beheerder, woont in het dijkhuis met hond Keet · zevende erfgenaam · voor de stichting

NIET AAN TAFEL

Hendrik Bakelaar	74 · oudste zoon van Cornelis, executeur · oud-ingenieur bij een waterbouwkundig bureau · weduwnaar · overleden op 12 september
Cornelis Bakelaar	1931–2026 · de laatste steenbakker van De Rode Hoek
Anneke Bakelaar	1955–2019 · dochter van Cornelis, moeder van Thijs
Dewi Hermsen	31 · bediening bij Ovenvuur
Iris Lamers	rechercheur, team Waalkant (de gastheer)
mr. Joost Verwoerd	notaris te Druten
Gijs Peters	voorman bij Bakelaar Grondverzet

DE FAMILIE IN ÉÉN OOGOPSLAG

Cornelis Bakelaar kreeg vier kinderen: Hendrik (1952), Anneke (1955), Marijke (1957) en Ruud (1964). Hendriks dochter is Sanne, Annekes zoon is Thijs, Ruuds dochter is Lotte. Bram Gerritsen is geen familie, voor zover iedereen weet. Hij staat in het testament omdat Cornelis dat wilde.

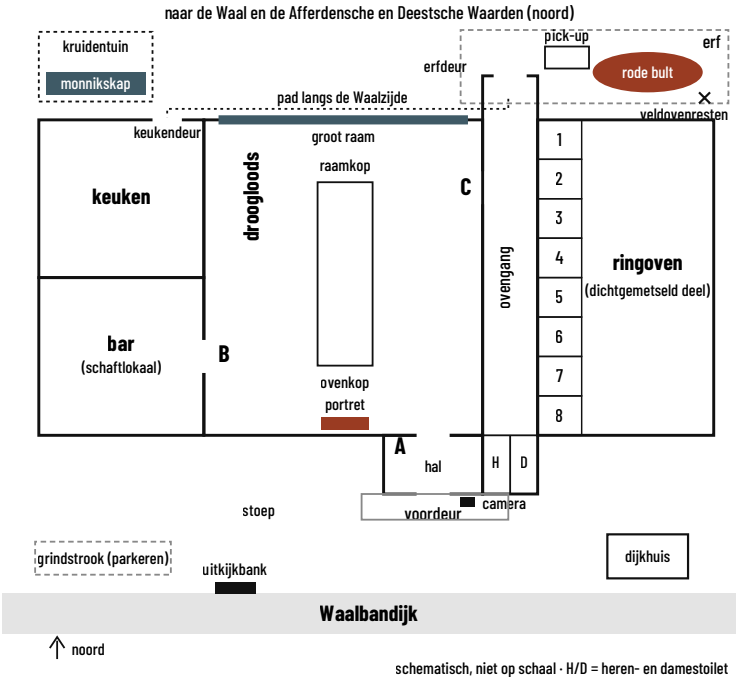
TWEE BIEDINGEN

Rivierduin Recreatie BV: € 2.450.000 voor kavels, fabriek, erf en dijkhuis. **Stichting Waalweide**: € 980.000 voor alleen de kavels. Verkoop vraagt vijf van de zeven stemmen.

Dossier op tafel

Deze drie stukken liggen vanaf het begin open op tafel. Ze zijn voor iedereen.

D1 · PLATTEGROND VAN DE RODE HOEK

A: van de hal naar de droogloods. B: van de bar naar de droogloods. C: van de droogloods naar de ovengang. De ovengang loopt van de erfdeur aan de noordkant naar de toiletten aan de zuidkant; aan de gang liggen ovenkamers 1 tot en met 8. Boven de ovenkop hangt het portret van Cornelis.

M · B
ROLBOEKJE

Marijke Bakelaar

ZUS VAN HENDRIK · 69 JAAR

Je bent Marijke Bakelaar, de enige dochter van Cornelis die nog leeft. Veertig jaar gaf je biologie aan een school in Druten; nu woon je in Afferden, vlak achter de dijk, in een huis met een tuin die je zelf 'de gifkast' noemt. Vingerhoedskruid, wolfskers, monnikskap: alles staat er met een bordje bij, want planten zijn niet gevaarlijk, mensen die niet lezen wel.

Je telt vogels in de Afferdensche en Deestsche Waarden, je kent de kuddes konikpaarden en je weet waar de oeverzwaluwen in de steilranden langs de nevengeul broeden. Over de klei van je vader praat je zoals anderen over familiezilver: niet om te verkopen, wel om te bewaren.

Je belang. Je wilt dat de 31 hectare familiegrond naar Stichting Waalweide gaat. Dat levert ieder van jullie minder op dan het bod van Rivierduin, maar dan blijft de grond wat hij is: rivier, gras en water.

Hoe je de anderen ziet.

- Hendrik – je oudste broer. Stijf, precies, rechtvaardig op een manier die soms pijn doet.
- Ruud – je jongste broer. Altijd haast, altijd een plan, altijd net te laat.
- Sanne – Hendriks dochter. Slim en gesloten; ze weegt elk woord af alsof het medicijn is.
- Thijs – de zoon van je zus Anneke, die in 2019 overleed. Hij kookt in de oude fabriek en zegt dat jij hem leerde koken op houtvuur.
- Lotte – Ruuds dochter, archeoloog. De enige van de jongeren die weet wat een ringoven is.
- Bram – de beheerder uit het dijkhuis. Je kent hem van de vogeltellingen. Waarom vader hem in het testament zette, weet je niet.

> *Zo speel je haar: een verrekijker of een groene sjaal. Je praat in volzinnen en verbetert graag een plantennaam.*

Vóór ronde 1 krijg je van de gastheer je persoonlijke kaart in een envelop. Lees hem in stilte. Wat daarop staat, gaat voor alles in dit boekje.